

УДК 502.3.003:330.5

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.213.322-329>**Пилипенко Ю.І.**доктор економічних наук
НТУ «Дніпровська політехніка»**Pylupenko Yurii**

Dr. of Economic Sc.

Dnipro University of Technology

<https://orcid.org/0000-0002-4772-1492>**Шульга О.В.**

НТУ «Дніпровська політехніка»

Shulha Oleksandr

Dnipro University of Technology

<https://orcid.org/0009-0001-2822-030X>

ПОНЯТТЯ «ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» У МЕТОДОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Стаття присвячена вирішенню методологічної проблеми, яка полягає у розмежуванні схожих, але різних за змістом понять – «зелене зростання» і «зелена економіка». У ній проведено дослідження існуючих підходів до визначення цих понять і продемонстровано, що категорія «зелена економіка» ототожнюється із «зеленим зростанням» і розглядається як спосіб досягнення сталого розвитку. На основі застосування методу наукового абстрагування зелену економіку визначено як економічну систему, що наділена механізмами мотивації економічних суб'єктів реалізовувати такий тип економічного зростання, за якого зберігається поточний запас природного капіталу. Зелене економічне зростання визначено як збільшення виробництва товарів і послуг в одиницю часу за умови спроможності природного капіталу підтримувати свою продуктивність протягом життя нинішніх і майбутніх поколінь.

Ключові слова: зелена економіка, зелене зростання, сталий розвиток, економіка і екологія, природний капітал.

THE CONCEPT OF «GREEN ECONOMY» IN THE METHODOLOGICAL DISCOURSE OF ECONOMIC SCIENCE

In the context of globalization of the world economy, the problems associated with the preservation of planet Earth for future generations are becoming more urgent. In response to the deepening contradictions between economics and ecology, research on sustainable development has intensified. As a result, new concepts have appeared in the political and economic discourse that have not yet acquired categorical form. The purpose of this article is an attempt to solve the methodological problem of distinguishing similar but different concepts in content – «green growth» and «green economy». It conducts a study of existing approaches to defining these concepts and demonstrates that the category «green economy» is identified with «green growth» and is considered as a way to achieve sustainable development goals.

On the basis of the method of scientific abstraction, it was found that both «greened» categories are based on fundamentally different generic concepts, namely: «economy» and «economic growth». The first reflects the sphere of economic activity of people, associated with the efficient use of limited resources for the production of goods capable of satisfying as many needs as possible. The second characterizes the increase in the number of goods in a certain period of time. It follows that the categories of «economy» and «economic growth» are related to each other as a phenomenon and a process.

It is established that the purely instrumental meaning given to the green economy in the program documents of international organizations and academic literature does not reflect the essence of the economy as a phenomenon. Given the generic concept, the green economy should characterize an economic system that is endowed with mechanisms that motivate economic entities to implement such a type of economic growth that preserves the current stock of natural capital. It is a special model within which green economic growth is implemented. The latter is defined as an increase in the production of goods and services per unit of time, provided that natural capital is able to maintain its productivity throughout the life of current and future generations.

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Пилипенко Ю.І., Шульга О.В., 2026

The practical significance of the study is that understanding the essence of the categories «green economy» and «green growth» allows us to realize that the latter does not depend on the action of external factors, but on the key characteristics of the dominant economic model. This allows to correctly determine the directions of the state's economic policy – to primarily focus efforts on reforming the mechanisms of coordination of the economic system, creating conditions under which economic growth that harms the environment will be impossible.

Keywords: green economy, green growth, sustainable development, economy and ecology, natural capital.

JEL classification: O13, B40.

Постановка проблеми. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку відбуваються процеси, які докорінним чином змінюють умови функціонування економічних систем. Глобалізація, яка вже стала реальністю для міжнародної економіки, з одного боку, відкриває широкі можливості доступу до світових ресурсів і технологій, а з іншого – породжує низку проблем, що поглиблюють суперечності зростання, порушуючи тим самим усталені механізми економічної рівноваги, притаманні індустріальній цивілізації та прогресивному тренду її розвитку [1, 2]. Однією із таких проблем є загострення суперечностей у взаємодії економіки і екології. Ще з 70-х рр. ХХ ст. світова спільнота почала перейматися зміною природного ландшафту, високим ступенем урбанізації, забрудненням повітря й води, бездумною забудовою територій, вирубкою лісів, переповненням міст транспортними засобами [3, с. 147].

Початок ХХІ ст. ознаменував собою період, коли екологічні проблеми настільки загострилися, що людство почало усвідомлювати необхідність встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб і захистом інтересів майбутніх поколінь. Оновлена версія історичної доповіді Римському клубу, представлена Д. Медоуз, Й. Рандерсом та Д. Медоузом в книзі «Межі зростання: 30 років потому», стала черговою віхою у наданні фактів вичерпності глобальних природних ресурсів і крайньої обмеженості асимілюючих можливостей планетарної екосистеми [4].

За таких умов стало зрозумілим, що вирішення екологічних проблем вимагає колективних зусиль і глобального партнерства як у просуванні в суспільну свідомість самої ідеї сталого розвитку, так і у створенні умов імплементації його цілей в реальну економічну практику. Відтак, у політичному дискурсі з'явилися нові поняття, що відображають проблеми захисту довкілля і сталого розвитку, а саме: зелене зростання, зелена економіка, зелений бізнес, зелені фінанси, зелені інвестиції тощо. Незважаючи на свою популярність, ці категорії все ще не отримали того змістовного наповнення, яке може слугувати методологічною основою для розбудови стратегії сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «зелена економіка» вперше з'явилося і отримало розповсюдження у політичній сфері як відповідь на необхідність привернення уваги суспільства до екологічних проблем. У ключових документах провідних міжнародних організацій вона представлена через свої характеристики (низьковуглецева ресурсоефективна та соціально інклюзивна) або визначається як засіб досягнення суспільних цілей (зростання добробуту, утвердження справедливості, збереження довкілля тощо). Поряд з

такими визначеннями існує й вказівка на те, що це економічна модель, яка є альтернативною до домінуючої в суспільстві з огляду на механізми функціонування – спільне використання, циркулярність, співпраця, солідарність. Відповідно, у жодному із визначень зеленої економіки, які утвердилися в політичній сфері, не відображено її сутності.

Звернення до академічних видань також свідчить про незавершеність категоріального оформлення цього поняття. Показовою у цьому відношенні є робота італійського науковця Ф. Сантерамо, який провів у 2022 р. бібліографічне дослідження 1060 видань, що публікували протягом 1996 – 2020 рр. статті, присвячені проблемам циркулярної та зеленої економіки в агропродовольчих системах і ланцюгах постачання. Вченим було виявлено, що незважаючи на політичний інтерес до загальних проблем сталого розвитку, зеленого зростання і зеленої економіки в академічній літературі тільки протягом останнього десятиліття спостерігається зростаюча увага наукової спільноти до тем, пов'язаних з циркулярною та зеленою економікою. Причому усі автори статей не виявляли узгодженості щодо сутності останніх [5].

Це підтверджує ще декілька бібліографічних досліджень. Так, в роботі Георгесона Л., Маслін М. та Посессіноу В., присвяченій вивченню дефініцій зеленої економіки, робиться висновок про наявність в академічних виданнях доволі широких підходів до її визначення: від зеленої та екологічної економіки до перспектив призупинення економічного зростання в його класичному розумінні [6]. А. Меріно-Саумою, Дж. Клернетом та М. Бадлі за допомогою описової та висновкової статистики, а також завдяки застосуванню мережевого аналізу було досліджено 95 визначень зеленої економіки і 45 зеленого зростання. Результати продемонстрували наявність відмінностей між цими концепціями, а також неоднозначність їх тлумачення в академічних і політично орієнтованих документах. Загалом було визначено, що зелена економіка є дуже суперечливою концепцією, частково через свою теоретичну розмитість [7]. К. Чаллі також прийшов до висновку, що міжнародно узгодженого визначення зеленої економіки не існує, і в нещодавніх публікаціях було виявлено щонайменше вісім її окремих визначень [8].

Аналіз вітчизняних досліджень також дозволяє пересвідчитися, що термін «зелена економіка» не має послідовного визначення і наразі є концепцією, яка ще знаходиться на стадії свого становлення. Зокрема, в роботах І. Унінець, Л. Ковальчук, М. Гончаренко та інших науковців можна зустріти визначення, згідно яких зелена економіка – це і спосіб досягнення сталого розвитку, і складова частина сталого розвитку, і

економічна діяльність, спрямована на забезпечення економічного зростання та суспільного розвитку за умов ефективного використання природних ресурсів тощо [9–11].

Узагальнюючи підходи українських дослідників, Р. Зварич, О. Масна та І. Рівіліс зазначають, що існуючі визначення зеленої економіки зосереджені на зменшенні негативного впливу на довкілля, досягненні соціальної справедливості та забезпеченні високого рівня добробуту [12, с. 134]. У свою чергу, Е. Прушківська стверджує, що переважна більшість визначень має на меті забезпечення раціонального використання можливостей навколишнього середовища під час організації господарської діяльності, кожна з них включає в себе і забезпечення соціальної справедливості [13].

Навіть цей невеликий огляд академічної літератури свідчить про невіршеність проблеми, яка полягає у встановленні сутності «зеленої економіки». Дослідники вкладають різний зміст у це поняття, не виявляючи єдності щодо розуміння причинно-наслідкових зв'язків даного феномена. Несформованість категоріального апарату певної сфери дослідження не дозволяє вирішувати практичні питання, пов'язані із розв'язанням суперечностей у взаємодії економіки і екології. Отже, проблемна ситуація, що має місце в економічній теорії з огляду на відсутність категоріального оформлення поняття «зелена економіка» і його ототожнення із «зеленим зростанням», потребує методологічної роботи у напрямку свого вирішення.

Метою даної статті є визначення сутності поняття «зелена економіка» і його методологічне розмежування з категорією «зелене зростання».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети при виконанні дослідження було застосовано такі методи дослідження, як: метод історичного і логічного – при здійсненні аналізу еволюції поглядів науковців і їхньої фіксації в програмних документах міжнародних організацій щодо розуміння зеленої економіки і зеленого зростання; метод загального й особливого – при розмежуванні понять «зелена економіка» і «зелене зростання» як категорій, що відображають економічний процес і економічне явище; метод наукової абстракції – при визначенні сутності категорії «зелена економіка»; системний підхід – при з'ясуванні місця зеленої економіки в економічній системі суспільства та механізмів її функціонування.

Виклад основних результатів дослідження. Концепція зеленої економіки історично виникла як необхідна складова дослідження більш широкого контексту взаємодії екології й економіки, де центральною категорією був сталий економічний розвиток. За такого погляду передбачалося розглядати зелене економічне зростання і зелену економіку як необхідні складові поступу суспільства до такого стану, де збільшення суспільного добробуту досягається способом, що не наносить шкоди природі. Власне зелена економіка лежала в основі дискурсу «сталого розвитку», вперше популяризованого звітним Брундтланд (ООН, 1987). З того часу сталий розвиток так і залишився основою міжнародної екологічної політики та національного

екологічного планування у багатьох країнах світу, відвівши зеленій економіці роль сприяти його досягненню.

Як слідує із аналізу публікацій міжнародних організацій 90-х рр. ХХ ст., взаємозв'язок між економічною, соціальною і екологічною сферами суспільства вперше був визначений ЮНЕП. Саме у найбільш відомому звіті цієї організації «До зеленої економіки: шляхи до сталого розвитку та подолання бідності» (2011) було продемонстровано, що озеленення економіки не є гальмом для останнього, а навпаки, відзначається потужним потенціалом стати його новим двигуном завдяки генерації гідних робочих місць та створення ресурсів для подолання стійкої бідності.

Якщо раніше термін «зелене зростання» прикладався тільки до сфери еко-індустрії, то починаючи з 2011 р. він почав розповсюджуватися на усю економіку. У Звіті Організації економічного співробітництва та розвитку «На шляху до зеленого зростання» (2011) зазначається, що «зелене зростання – це сприяння економічному зростанню та розвитку при одночасному забезпеченні того, щоб природні активи продовжували надавати ресурси та екологічні послуги, від яких залежить наше благополуччя. Для досягнення цієї мети воно має продукувати інвестиції та інновації, які будуть основою сталого зростання та породжуватимуть нові економічні можливості» [14, с. 27].

Поклавши в основу зеленого економічного зростання концепцію природного капіталу, вперше використану в 1989 р. Е. Пірсом у «Плані зеленої економіки», автори звіту ЮНЕП «До зеленої економіки: шляхи до сталого розвитку та подолання бідності» (2011) надали аргументи того, що для отримання економічного ефекту важливим є не тільки сукупний запас капіталу, але і його склад. Мова йшла про те, що економічне зростання може привести до швидкого накопичення фізичного й людського капіталів за рахунок надмірного виснаження та деградації природного капіталу. Основне занепокоєння полягало в тому, що, незворотно виснажуючи світові запаси природних багатств, сьгоднішній шлях розвитку матиме негативні наслідки для добробуту майбутніх поколінь [15].

Організація економічного співробітництва та розвитку в своєму програмному звіті «На шляху до зеленого зростання» (2011) вихідним положенням для визначення поняття «зелене зростання» і формування засад політики щодо його імплементації робить заяву про те, що «за наявності зовнішніх ефектів та / або неповних прав власності економічна «цінність» природного капіталу не буде повністю відображена в цінах, з якими зустрічаються агенти на ринку, і в результаті база природного капіталу буде надмірно експлуатуватися. Для того, щоб зробити вибір щодо оптимального ступеня та швидкості експлуатації ресурсів, необхідно надати цінність змінам в умовах навколишнього середовища» [14].

Аналіз положень «До зеленої економіки...» і «На шляху до зеленого зростання» свідчить, що у 2011 р. принаймні двома потужними міжнародними організаціями (ООН і ОЕСР) було визнано важливість для

сталого економічного розвитку врахування природного капіталу. Останній поряд із фізичним і людським капіталом став розглядатися як один із ключових чинників економічного зростання. За такої узгодженості щодо значення природного капіталу для сталого розвитку ООН і ОЕСР все ж таки розглядають його вплив у дещо різних площинах: у звіті ЮНЕП увага зосереджується на зеленій економіці, а у звіті ОЕСР – на зеленому зростанні. При цьому і зелена економіка, і зелене економічне зростання мають однакову кінцеву мету – за рахунок збільшення кількісних і якісних параметрів природного капіталу сприяти сталому економічному розвитку. Відтак, у міжнародному політичному дискурсі з 2011 року починають співіснувати два терміни: «зелена економіка» і «зелене зростання».

У «Керівництві з зеленої економіки», яке опублікував департамент ООН з економічних і соціальних питань напередодні конференції Rio+20 2012 р. як вступний документ, було надано пояснення основних понять сталого розвитку. У ньому було представлено огляд існуючих на той час публікацій міжнародних організацій, аналітичних центрів, експертів, політичних груп, урядів і неурядових організацій, які стосувалися «зеленої економіки» та пов'язаних з нею питань.

На основі аналізу літературних джерел автори «Керівництва...» прийшли до висновку, що незважаючи на те, що терміни «зелена економіка» і «зелене зростання» не є тотожними і були розроблені різними міжнародними організаціями, відмінності між ними залишилися нечіткими і тому вони використовуються майже взаємозамінно. Далі було вказано, що «концепції зеленої економіки та зеленого зростання ще більше зближаться у найближчі роки та продовжуватимуть набирати обертів, оскільки все більше впливових міжнародних організацій, а також національних урядів будуть їх упроваджувати у свої програми та політичні плани. Під час цього процесу буде надзвичайно важливо, щоб прихильники зеленої економіки ефективно враховували порушені занепокоєння та вирішували ризики, пов'язані з цією концепцією. Розробка узгоджених принципів зеленої економіки, політичних інструментів та баз даних передового досвіду сприятиме цьому» [16, с. 62].

Аналогічною була й позиція Світового Банку. У звіті 2012 р. «Інклюзивне зелене зростання: шляхи до сталого розвитку» було зазначено, що «Загалом, різні визначення зеленого зростання та зеленої економіки цілком поєднуються, оскільки вони мають сталий розвиток як кінцеву мету та виступають засобом узгодження економічного та екологічного підходів, не ігноруючи при цьому соціальні аспекти [17]. Таким чином, програмні документи найбільш впливових міжнародних організацій вказують на суто інструментальне значення зеленої економіки і зеленого зростання для досягнення сталого розвитку».

Однак, на наше глибоке переконання, така ситуація не може бути прийнятною, оскільки будь-які політичні рішення будуть результативними тільки тоді, коли базуватимуться на теоретичній основі – глибокому розумінні причинно-наслідкових зв'язків між явищами і

процесами, встановленні законів і механізмів їхнього функціонування, а також тенденцій розвитку. Як свідчить економічна практика, невдалими були саме ті реформи, які не мали належного теоретичного супроводу. Саме тому на першому етапі дослідження важливо детально розглянути концептуальні контури термінів «зелена економіка» і «зелене зростання».

Навіть поверхневий погляд на цю термінологічну проблему дозволяє переконатися, що не тільки в гносеологічному, але й в онтологічному плані у цій ситуації маємо справу із феноменами різної природи. На це, зокрема, вказують і представники як зарубіжної, так і вітчизняної економічної науки. Наприклад, Касстелан А. визначає зелене зростання як таке, яке «сприяє раціональному використанню природного капіталу, запобігає та зменшує забруднення і створює умови для поліпшення загального соціального добробуту шляхом побудови зеленої економіки та уможливує встановлення курсу на сталий розвиток» [18]. Таким чином, зелена економіка розглядається як основа для зеленого зростання.

В роботі Ю.В. Орловської зазначається, що основною відмінністю між поняттями сталий розвиток, зелена економіка, зелене зростання є рівень реалізації. У найбільш загальному вигляді сталий розвиток є кінцевою метою зеленої економіки і зеленого зростання, тобто це вираження результативності перших двох концепцій. Зелена економіка є вищим рівнем, ніж зелене зростання, вона уособлює довгострокове стратегічне планування переходу до зелених інновацій шостого технологічного укладу. Своєю чергою, зелене зростання є нижчим рівнем і характеризує екологізацію товарів, послуг, виробничих процесів, результатом якого є встановлення зеленої економіки» [19]. Розмежовуючи поняття зеленої економіки і зеленого зростання автори цілком логічно доводять різнорівневість цих категорій. Однак при визначенні їхньої сутності оперують знову ж таки інструментальними характеристиками.

Для вирішення цієї методологічної проблеми слід звернути увагу, що в основі обох «озелених» категорій знаходяться принципово різні родові поняття, а саме: «економіка» і «економічне зростання». Перше – відображає сферу економічної діяльності людей, пов'язану з ефективним використанням обмежених ресурсів для виробництва благ, здатних задовольнити якомога більшу кількість потреб. Натомість друге – характеризує збільшення кількості благ у певному часовому проміжку. З цього слідує, що категорії «економіка» і «економічне зростання» співвідносяться між собою як явище і процес.

Дійсно, з філософської точки зору явище є зовнішньою стороною об'єктивної реальності, яка безпосередньо доступна нашому чуттєвому досвіду і може бути пізнана за допомогою розуму. Ця реальність дійсно існує і осмислюється через кількісні й якісні характеристики, які є формою прояву внутрішнього способу існування явища, тобто його сутності. Іншими словами, це внутрішня основа явища, загальне й повторюване в них [20].

З моменту своєї появи *Homo sapiens* взаємодіяв з природою, відвойовуючи собі засоби для виживання. Він вимушений був вступати у відносини з іншими індивідами, щоб отримувати якомога більше благ для задоволення потреб. Ця взаємодія повторювалася у часі й просторі – тисячоліттями сутність економічної діяльності залишалася незмінною – люди прагнули і прагнуть упритул до сьогодення задовольнити якомога більшу кількість потреб за рахунок використання обмежених ресурсів. У цьому знаходить свій прояв історична повторюваність, відтворюваність на постійній основі сутнісного зв'язку між зростаючими потребами і обмеженістю ресурсів.

Однак за законами діалектики будь яке економічне явище не характеризується сталістю. Внаслідок впливу внутрішніх і зовнішніх факторів воно змінюється. Ці зміни відображає окрема категорія – «процес» (від латинського «process» – проходження, просування). Вона відображає динаміку певного явища або відносно однорідну серію явищ, взаємопов'язаних причинними або структурно-функціональними залежностями.

При цьому слід мати на увазі, що соціальні явища виникають унаслідок взаємодії людей у суспільному просторі, безпосередньо в контактній групі або опосередковано через причетність індивідів до спільнот, через соціальні організації, соціальні інститути. Серія соціальних явищ може бути зрозуміла як процес, якщо вона зберігає ідентичність у часі, що дає змогу виділити її з інших серій; попередні явища обумовлюють хоча б частково наступні за ними явища; попередні явища викликають однорідний стан речей. Отже, термін «процес» відображає зміни у часі (динаміку), які відбуваються із станом досліджуваного об'єкта, що є наслідком певних зовнішніх і внутрішніх впливів на нього [21, с. 52]. Явище виступає як форма прояву сутності, а процес – це вже безпосередній хід його розвитку, зміна стану. Отже, за своїми сутнісними характеристиками «зелене зростання» відображає економічний процес, а «зелена економіка» є економічним явищем.

Ведучи мову про зелене економічне зростання слід звернути увагу на той факт, що у його визначеннях, сформованих провідними міжнародними організаціями різного рівня, не відображено механізмів, які викликають власне зміни цього нового об'єкта дослідження у порівнянні із вже існуючими. Це потребує звернення до підходу Д. Пірса, який вперше використав категорію «природний капітал» для визначення «сукупності усіх екологічних активів», до яких належать екосистеми, рослини, тварини, вода, повітря та корисні копалини, що забезпечують потік вигод та послуг, необхідних для виживання та економічного добробуту людини [22, с. 599].

У «Плані зеленої економіки» Д. Пірс з колегами показали, що оскільки сучасні економіки схильні до виснаження природного капіталу, сталий розвиток є недосяжним. Слід звернути увагу на той факт, що автори «Плану...» почали говорити про зелену економіку саме тому, що побачили повну неефективність існуючої моделі оцінити екологічні активи. Для вирішення

цієї проблеми і для забезпечення добробуту нинішнього та майбутніх поколінь дослідники запропонували використати цінову політику та регуляторні зміни для перетворення природних цінностей на ринкові стимули та відкоригувати вимірювання ВВП з урахуванням екологічних втрат.

Власне про це дещо пізніше писав і Р. Солоу. В роботі «Економіка ресурсів або ресурси економіки» (1974) дослідник продемонстрував, що ринкова економіка виснажує вичерпні ресурси і не має внутрішніх механізмів для регулювання цього процесу. Це відбувається тому, що конкурентні ціни не відображають дійсну ситуацію, що склалася у кожен конкретний період часу. Вчений прирівняв викопні ресурси до капітальних активів з тією різницею, що вони, на відміну від фізичного капіталу, не відновлюються і їх існуючий запас не може збільшуватися у часі [23].

Важливо звернути увагу, що саме ці дві фундаментальні роботи утворюють розуміння того, що економічне зростання, яке не виснажує природний капітал, залежить не від дії зовнішніх факторів, а від ключових характеристик домінуючої моделі економіки. На цьому підґрунті, на нашу думку, власне й потрібно шукати взаємозв'язок між категоріями зелене зростання і зелена економіка. Остання повинна бути наділеною механізмами, які мотивують економічних суб'єктів реалізовувати такий тип економічного зростання, за якого зберігається поточний запас природного капіталу.

З огляду на цю обставину, вважаємо за необхідне визначити зелене економічне зростання як збільшення виробництва товарів і послуг в одиницю часу за умови спроможності природного капіталу підтримувати свою продуктивність протягом життя нинішніх і майбутніх поколінь. У цьому визначенні, на відміну від існуючих, мова йде не тільки про кінцевий результат економічної діяльності (збільшення виробництва) і способи його досягнення (відновлювані джерела енергії, зелені технології, підвищення енергоефективності, стійкі практики виробництва і споживання, нові робочі місця тощо), а ставиться акцент на сутності процесу – спроможності природного капіталу довготривалий період слугувати фактором економічного зростання. Відтак, ознака «зелений» у економічному зростанні слугує своєрідним маркером для виокремлення особливого його типу, який враховує обмеженість природних ресурсів і їхнє збереження для наступних поколінь.

Щодо зеленої економіки, то за таким же принципом, маркер «зелений» має характеризувати економічну систему, яка має вбудовані механізми спрямовувати економічну діяльність на збереження продуктивності природного капіталу. Як слідує із досліджень Д. Пірса й тих науковців, які здійснили спробу увести природний компонент в моделі економічного зростання, ринкова економіка позбавлена таких механізмів. Відповідно, вона має бути поєднана з державним регулюванням економіки. Однак межі, в яких держава і ринок доповнюють один одного при виконанні соціальних функцій, виявляються дуже рухомими і залежними від соціокультурних цінностей, які притаманні

населенню тих чи інших країн [24, с. 14]. Тому великого значення у просуванні до формування моделі зеленої економіки має ідеологічна складова, завдяки якій цінності збереження довкілля уводяться у коло мотивацій економічних суб'єктів, а також інститутів громадянського суспільства, діяльність яких має потужний вплив на прийняття політичних рішень [25].

Висновки. Поняття зелена економіка з'явилося у політичному дискурсі у відповідь на прагнення світової спільноти вирішити екологічні проблеми. Упритул до 2011 р. поняття «зелена економіка» не визначалося, а сприймалося як інструмент досягнення сталого розвитку. У звіті «До зеленої економіки: шляхи до сталого розвитку та подолання бідності» (2011) було надано її широке визначення, яке базувалося на робочій версії 2010 р. Зелена економіка була окреслена як така, що «приводить до покращення добробуту людини та соціальної справедливості, водночас значно зменшуючи екологічні ризики та екологічний дефіцит».

У подальшому в програмних документах провідних міжнародних організацій було сформовано ряд версій цього базового визначення, в якому увага зосереджувалася на розширенні характеристик даного феномену

без фокусування на його сутності. Ці документи у більшості випадків ототожнюють зелену економіку і зелене зростання, утверджують суто інструментальне значення цих понять для досягнення сталого розвитку. Академічна література також не містить усталених визначень «зелених» понять.

Розмежування категорій «зелена економіка» і «зелене зростання» відбувається на основі усвідомлення того факту, що економічне зростання, яке не наносить шкоди довкіллю, залежить від ключових характеристик домінуючої моделі економіки. Така модель має вбудовані механізми мотивації економічних суб'єктів реалізовувати такий тип економічного зростання, за якого зберігається поточний запас природного капіталу. Відповідно, зелене економічне зростання – це збільшення виробництва товарів і послуг в одиницю часу за умови спроможності природного капіталу підтримувати свою продуктивність протягом життя нинішніх і майбутніх поколінь.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. При підготовці даної статті інструменти штучного інтелекту авторами не використовувалися.

Список використаних джерел:

1. Федорова Н. Є., Смесова В.Л. Інформаційна безпека та шляхи її забезпечення на етапі інформаційно-технологічної революції. Причорноморські економічні студії. 2020. Вип. 57. С. 13–16. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.57-2>
2. Горняк О. В., Пилипенко Ю. І. Структурна політика України в умовах глобалізації світового господарства. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2014. № 3(47). С. 9–17.
3. Пилипенко Г. М., Прушківська, Е. В., Кусакова Ю. О. Компаративний аналіз розвитку зеленого туризму в Україні та світі. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2016. № 3(55). С. 145–154.
4. Медоуз Д., Рандерс Й., Медоуз Д. (2018). Межі зростання: 30 років потому. К. : Пабулум, 201. 464 с.
5. Santeramo F. G. (2022). Circular and green economy: the state-of-the-art. *Heliyon*. Vol. 8, Iss. 4. Pp. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09297>
6. Georgeson L., Maslin M. Poessinou V. The global green economy: a review of concepts, definitions, measurement methodologies and their interactions. *Geography and environment*. 2017. № 4(1). URL: <https://www.researchgate.net/publication/316334130> (дата звернення: 03.05.26).
7. Merino-Saum A., Clement J., Wyss R. Baldi M. Unpacking the Green Economy concept: A quantitative analysis of 140 definitions. *Journal of Cleaner Production*. 2020. No. 242. Pp. 2–16 DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.118339>
8. Chali K. (2020). Theoretical and Conceptual Cobwebs of «Green Economy». *East African Scholars Journal of Economics, Business and Management*. Vol 3, Iss. 7. Pp. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.36349/EASJEBM.2020.v03i07.007>
9. Унінець І. М. Зелена економіка в глобальній екосистемі. Вчені записки : зб. наук. пр. Київ : КНЕУ. 2021. Вип. 22. С. 69–80. URI: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/38190> (дата звернення: 03.05.26).
10. Корольчук Л. Екологізація економіки в контексті реалізації концепції сталого розвитку: теоретичний аспект. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 3(76). С. 102–106. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.03
11. Гончаренко М., Пархоменко Н., Лучин О. Зелена економіка як напрям досягнення стійкого еколого-економічного розвитку регіону. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. № 6(228). С. 6–15. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2020-1-228-6-15>
12. Зварич Р., Масна О., Рівіліс І. Методологічні засади формування концепції зеленої економіки. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 131–144. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.04.131>
13. Прушківська Е. В., Шевченко Ю. О. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект. *Бізнес-Інформ*. 2013. № 3. С. 186–191.
14. *Towards Green Growth*. Paris: OECD, 2011. 146 p. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264111318-en>
15. *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. United Nations Environment Programme. 2011. 632 с. URL: www.unep.org/greeneconomy (дата звернення 7.04.26).

16. Allen C., Clouth S. A. Guidebook to the Green Economy. Issue 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – History, Definitions and a Guide to Recent Publications. UN Division for Sustainable Development. UNDESA, 2012. 65 с.
17. Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development. Washington, DC: World Bank, 2012. 174 с.
18. Kasztelan A. Green Growth, Green Economy and Sustainable Development: Terminological and Relational Discourse. Prague Economic Papers. 2017. No. 26(4). Pp. 487–499. URL: <https://pep.vse.cz/pdfs/pep/2017/04/07.pdf>
19. Орловська Ю. В., Дригола К. В., Балтакса Д. Г. Теоретичний бекграунд зеленої економіки в рамках світової парадигми сталого розвитку. Економічний простір. 2020. № 160. С. 23–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-4>
20. Пилипенко Г. М., Федорова Н. Є. Наука як фактор соціально-економічного розвитку суспільства : монографія. Дніпро : НТУ «ДП», 2020. 213 с.
21. Прийма С.С., Приймак В.І. Теоретичні основи трактування поняття «соціально-економічні процеси в ринковій економіці». Причорноморські економічні студії. 2020. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses>. С.51–56
22. Pearce D. Economics, equity and sustainable development. Futures. 1988. Vol. 20, Iss. 6. Pp. 598-605. DOI: [https://doi.org/10.1016/0016-3287\(88\)90002-X](https://doi.org/10.1016/0016-3287(88)90002-X)
23. Solow R. The Economics of Resources or the Resources of Economics. American Economic Review. 1974. No. 64. Pp. 1–14.
24. Пилипенко Г. М., Релина І. Є. Соціальна справедливість у світовій економіці: одвічний конфлікт держави і ринку. Економічний вісник національного гірничого університету. 2017. № 4(60). С. 9–16.
25. Пилипенко, Г. М., Пилипенко, Ю. І. Соціально-відповідальна поведінка бізнесу: сутність та умови формування в Україні. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2014. № 4(48). С. 2–35.

References:

1. Fedorova, N. Ye., & Smyesova, V.L. (2020). Informatsiyna bezpeka ta shlyakhy yiyi zabezpechennya na etapi informatsiyno-tehnolohichnoyi revolyutsiyi. [Information security and ways to ensure it at the stage of the information and technological revolution]. Prychornomors'ki ekonomichni studiyi, (57), 13 –16. <https://doi.org/10.32843/bses.57-2>. [in Ukrainian].
2. Hornyak, O. V., & Pylypenko, Yu. I. (2014). Strukturna polityka Ukrayiny v umovakh hlobalizatsiyi svitovoho hospodarstva. [Structural policy of Ukraine in the context of globalization of the world economy]. Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho hirnychoho universytetu, 3(47), 9–17. [in Ukrainian].
3. Pylypenko, H. M., Prushkivs'ka, E. V., & Kusakova, Yu. O. (2016). Komparatyvnyy analiz rozvytku zelenoho turyzmu v Ukrayini ta sviiti. [Comparative analysis of the development of green tourism in Ukraine and the world]. Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho hirnychoho universytetu, 3(55), 145– 54. [in Ukrainian].
4. Medouz, D., Randers, Y., & Medouz, D. (2018). Mezhi zrostannya: 30 rokiv potomu. [The Limits to Growth: 30 Years Later]. K. : Pabulum. [in Ukrainian].
5. Santeramo, F. G. (2022). Circular and green economy: the state-of-the-art. Heliyon, 8(4), 1–6.. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09297>. [in English].
6. Georgeson, L., Maslin, M. & Poessinou, V. (2017). The global green economy: a review of concepts, definitions, measurement methodologies and their interactions. Geography and environment, 4(1). <https://www.researchgate.net/publication/316334130> [in English].
7. Merino-Saum, A., Clement, J., Wyss, R. & Baldi, M. (2020). Unpacking the Green Economy concept: A quantitative analysis of 140 definitions. Journal of Cleaner Production, (242), 2–16 <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.118339> [in English].
8. Chali, K. (2020). Theoretical and Conceptual Cobwebs of «Green Economy». East African Scholars Journal of Economics, Business and Management, 3(7), 44–49. <https://doi.org/10.36349/EASJEBM.2020.v03i07.007> [in English].
9. Uninets, I. M. (2021). Zelena ekonomika v hlobalnii ekosystemi [Green economy in the global ecosystem]. Vcheni Zapysky: Zbirnyk Naukovykh Prats, (22), 69–80. <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/38190>
10. Korol'chuk, L. (2022). Ekolohizatsiya ekonomiky v konteksti realizatsiyi kontseptsiyi staloho rozvytku: teoretychnyy aspekt [Greening the economy in the context of implementing the concept of sustainable development: a theoretical aspect]. Halyts'kyi ekonomichnyy visnyk, 3(76), 102–106. https://doi.org/10.33108/galician-visnyk_tntu2022.03 [in Ukrainian].
11. Honcharenko, M., Parkhomenko, N. & Luchyn, O. (2020). Zelena ekonomika yak napryam dosyahnennya stiykoho ekoloho-ekonomichnoho rozvytku rehionu [Green economy as a direction for achieving sustainable ecological and economic development of the region]. Aktual'ni problemy ekonomiky, 6(228), 6–15. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2020-1-228-6-15> [in Ukrainian].
12. Zvarych, R., Masna, O., & Rivilis, I. (2022). Metodolohichni zasady formuvannya kontseptsiyi zelenoyi ekonomiky [Methodological principles of forming the concept of a green economy]. Visnyk ekonomiky, (4), 131–144. <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.04.131> [in Ukrainian].

13. Prushkivs'ka, E. V., & Shevchenko, Yu. O. (2013). Rozvytok «zelenoyi ekonomiky»: natsional'nyy aspekt [Development of the «green economy»: national aspect]. *Biznes-Inform*, (3), 186–191. [in Ukrainian].
14. OECD. (2011). *Towards Green Growth*. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264111318-en> [in English].
15. United Nations Environment Programme. (2011). *Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. www.unep.org/greeneconomy. [in English].
16. Allen, C., & Clouth, S. A (2012). *Guidebook to the Green Economy. Iss. 1: Green Economy, Green Growth, and Low-Carbon Development – History, Definitions and a Guide to Recent Publications*. UN Division for Sustainable Development. UNDESA. [in English].
17. World Bank (2012). *Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development*. Washington, DC : World Bank. [in English].
18. Kasztelan, A. (2017). *Green Growth, Green Economy and Sustainable Development: Terminological and Relational Discourse*. *Prague Economic Papers*, 26(4), 487–499. <https://pep.vse.cz/pdfs/pep/2017/04/07.pdf>. [in English].
19. Orlovs'ka, Yu. V., Dryhola, K. V. & Baltaksa, D. H. (2020). Teoretychnyy bek-hraund zelenoyi ekonomiky v ramkakh svitoyoi paradyhmy staloho rozvytku [Theoretical background of the green economy within the framework of the global paradigm of sustainable development]. *Ekonomichnyy prostir*, (160), 23–27. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-4> [in Ukrainian].
20. Pylypenko, H. M., & Fedorova, N. Ye. (2020). *Nauka yak faktor sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku suspil'stva [Science as a factor of socio-economic development of society] : monohrafiya*. Dnipro : NTU «DP». [in Ukrainian].
21. Pryyma, S. S., & Pryymak, V. I. (2020). Teoretychni osnovy traktuvannya ponyattya «sotsial'no-ekonomichni protsesy v rynkoviy ekonomitsi» [Theoretical foundations of the interpretation of the concept of «socio-economic processes in a market economy»]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi*, (57). <https://doi.org/10.32843/bses>. P.51–56 [in Ukrainian].
22. Pearce, D. (1988). *Economics, equity and sustainable development*. *Futures*, 20(6), 598–605. [https://doi.org/10.1016/0016-3287\(88\)90002-X](https://doi.org/10.1016/0016-3287(88)90002-X) [in English].
23. Solow, R. (1974). *The Economics of Resources or the Resources of Economics*. *American Economic Review*, (64), 1–14 [in English].
24. Pylypenko, H. M., & Relyna, I. Ye. (2017). *Sotsial'na spravedlyvist' u svitoviy ekonomitsi: odvichnyy konflikt derzhavy i rynku [Social justice in the world economy: the eternal conflict between the state and the market]*. *Ekonomichnyy visnyk natsional'noho hirnychoho universytetu*, 4(60), 9–16 [in Ukrainian].
25. Pylypenko, H. M., & Pylypenko, Yu. I. (2014). *Sotsial'no-vidpovidal'na povedinka biznesu: sutnist' ta umovy formuvannya v Ukraini [Socially responsible business behavior: the essence and conditions of formation in Ukraine]*. *Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho hirnychoho universytetu*, 4(48). 28–35. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 24.04.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 19.05.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.06.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.